لحاظ مذمت اختلاف روات در روایت فضیل در کنار مدح تعدد قرائات توسط مفسرین شیعه

عرض من این است: این روایت را به هر کسی نشان دهید؛ حضرت فرمودند «ان القرآن واحد نزل من عند الواحد ولکن الاختلاف یجیء من قبل الرواة»؛ حضرت این اختلاف را مدح می‌کنند ای مذمت می‌کنند؟ به هر کسی خواستید نشان دهید. حضرت چه کار می‌کنند؟ او را مذمت می‌کنند. روشن است که در روایت زراره مذمت این اختلاف شده است. خب حالا چه؟ کنارش از چهار-پنج نفر از بزرگان مفسرین امامیه که در جلالت قدرشان شکی نیست، این را قرار دهید که تعدد قرائات را به‌عنوان اختلاف ممدوح و مرغوب فیه ذکر کرده‌اند. پس معلوم می‌شود اختلافی که حضرت آن را مذمت می‌کنند، آن‌ها آن را سر و پا مدح کنند. همین اندازه کافی است. آن‌ها چه کسانی هستند؟ شیخ الطائفه؛ قبلاً عرض کردم که این از قلم مرحوم نوری بود. ایشان در فصل الخطاب مرحوم طبرسی را رد کرده بودند. ما رفتیم که ببینیم، موارد دیگرش هم پیدا شد. چهار یا پنج مورد بود. تبیان، مجمع البیان، روض الجنان ابوالفتوح رازی و منهج الصادقین ملا فتح الله که از آن‌ها متأخر است. یک نفر دیگر هم بود.

شاگرد: فقه القرآن قطب راوندی؟

استاد: نه، در فقه القرآن این بود که همه این‌ها درست است. نه، می‌خواهم ذیل خصوص همین آیه باشد. در فقه القرآن ذیل آیه «لَوَجَدُوا فيهِ اخْتِلافاً كَثيراً[1]» نبود. آن شاهد خوبی است ولی منظور من این است که ذیل «لوجدوا فیه اختلافا کثیرا» تصریح کرده باشند که اختلاف قرائات در تلاوت «حسنٌ، جمیلٌ، متلائم فی الحسن، کلّه صواب و کلّه حق». البته در فدکیه گذاشته‌ام.بنابراین نزد همه، امام در «انما الاختلاف یجیء من قبل الرواة» در مقام مذمت است. در تبیان، مجمع، ابوالفتوح و ... است. شاید برای تفسیر راوندی بود. البته غیر از قطب است، این فضل الله راوندی است.

شاگرد: به این صورت شرطی نمی‌شود. یکی از قرائن بزرگ را بگویید تا در ذهنمان بماند.

استاد: قرینه بزرگ آن عبارت تبیان است. عبارت صفحه این است: «التبیان-الشیخ الطوسی-وجوه القراءات-کلاحق-کلاصواب». ایشان ذیل آیه «ولو کان من عند غیر الله لوجدوا فیه اختلافا کثیرا» می‌فرمایند اختلاف سه جور است: اختلاف تناقض، اختلاف تفاوت، اختلاف التلاوة. می‌فرمایند اختلاف تناقض در قرآن مذموم است و در قرآن نیست. اختلاف تفاوت هم مذموم است و

در قرآن نیست.

> وأما اختلاف التلاوة، فهو ماتلاءم في الحسن، فكله صواب، وكله حق. وهو اختلاف وجوه القراءات واختلاف مقادير الآيات والسور واختلاف الاحكام في الناسخ والمنسوخ[2]

«وأما اختلاف التلاوة، فهو ماتلاءم في الحسن»؛ یعنی در حسن کاملاً متلائم هستند.«فكله صواب، وكله حق. وهو اختلاف وجوه القراءات واختلاف مقادير الآيات ...».

اگر در همان صفحه نگاه کنید از سرائر هم نقل کرده‌ام. ابن ادریس فرموده‌اند که این آخرین تصنیف شیخ الطائفه است. در آخر عمر مبارکشان این را نوشته اند.

---

[1]النساء ۸۲

[2]التبيان في تفسير القرآن - الشيخ الطوسي (۳/ ۲۶۹)

بازبینی #2
ایجاد شده 25 آوریل 2024 12:05:43 توسط ... .
به روزرسانی شده 3 ژوئن 2024 10:07:08 توسط ... .